

רשימות

בפרשת השבוע

פנחס

פרק כ"ו פסוק י"א

ובני קרח לא מתו

רש"י: הם היו בעצה תחילה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם, וישבו שם [סנהדרין קי].

י"ל כיון שהם התחילו כל המחלוקת, ולאחר מכן בשעת המחלוקת עם משה רבינו כבר לא היו באותו הלהט כבתחילה ונרגעו קצת, וכשראו שיצר כולם מתלהט, והמחלוקת יוצאת מכלל שליטה, חזרו בהם, והתחרטו על מעשיהם וחזרו בתשובה, ולכן נעשה להם מקום גבוה בגיהנם, אך עדיין נשארו בגיהנם כיון שהם התחילו את המחלוקת הגדולה נגד משה רבינו.

פרק כ"ו פסוק מ"ו

ושם בת אשר שרר

רש"י: לפי שהייתה קיימת בחיים מנאה כאן.

קשה מה רצתה התורה ללמדינו בזה? ואם לומר שהיתה מאוד זקנה, [שהרי היתה כבר מעולי מצרים עיין לקמן] הרי התורה הקדושה אינה המקום לדברים אלו?

וי"ל זאת על פי הנאמר בספר הישר [פרשת ויגש] ששרר בת אשר נגנה ליעקב אבינו בכינור שעוד יוסף חי, וכך נאמר שם: ותבא השמחה בלב יעקב מנועם דבריה, ותהי עליו רוח אלהים וידע כי כל דבריה נכונים [שיוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים], ויברך יעקב את סרח בדברה הדברים האלה לפניו ויאמר אליה בתי, אל ימשול בך מוות עד עולם כי החיית את רוחי: ע"כ. ולפ"ז י"ל שרואים מפסוק זה שנתקיימה ברכתו המיוחדת של יעקב אבינו, שבאה אחרי ההתאמצות המיוחדת של סרח ומנועם דבריה.

פרק כ"ו פסוק נ"ט

ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי במצרים, ותלד לעמרם את אהרן ואת משה ואת מרים אחותם

רש"י ד"ה אשר ילדה: לידתה במצרים ואין הורתה במצרים, כשנכנסו לתוך החומה ילדתה, והיא השלימה מנין שבעים.

דבר זה צריך ביאור, לשם מה התורה מספרת לנו שספרו גם את התינוקות יוכבד, שנולדה בתוך חומות מצרים?

י"ל שאמנם ישנו ענין מיוחד שהגיעו למספר שבעים כשהגיעו למצרים, וכמו שמצינו בעוד מקומות בתורה [בראשית ל"ה י"א ברש"י, מ"ו כ"ז, שמות א' ה', דברים י' כ"ב, וברש"י בחומש דברים ל"ב ח' ד"ה למספר בני ישראל], אך אפשר לומר שהתורה רצתה כאן ללמד אותנו נקודה נוספת, והוא להסביר לנו את חשיבות הספירה של תינוקות קטנה יהודיה שנולדה בין החומות, ואפילו שהיא בחזקת נפל בכל זאת גם היא נכללת במספר שבעים, כמו כל בני ישראל באותה תקופה, והתורה מלמדת אותנו שגם התינוק הקטן ביותר צריך להתחשב בו, וצריך לספור אותו ולהתחשב בו, והסיבה היא כיון שהוא עולם מלא, וכן כיון שיכולים לצאת ממנו גדולי עולם, ואפילו הוא קטן ביותר, בבחינת הזהירו בבני עניים שמהם תצא תורה [נדרים פא.]. ובאמת כך היה, שהרי המשך הפסוק הוא שהיא ילדה את משה ואהרן רועי ישראל ומרים אחותם שהיתה נביאה, וזהו ענין גדול, שהתורה מלמדת אותנו להחשיב כל אחד מישראל אפילו הקטן ביותר, כי אין אנו יודעים מי יותר חשוב ומי פחות חשוב, כי אפשר שממנו תצא תורה, ולכן שומה עלינו להחשיב כל אחד מבני ישראל ובכל גיל.

ודע שהרא"ש [בסוף ערבי פסחים סימן מ', ועיין בקרבן נתנאל שם] סובר [בשונה מרש"י] שלא היו שבעים נפש "שכן דרך המקרא כשמגיע המנין לסכום עשירית [עשר] פחות אחת, מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד", כמו אצלינו, וכן בספירת העומר שסופרים מ"ט יום אפילו שבתורה נאמר "תספרו חמישים יום", וכן במלקות שמלקים ל"ט אפילו שנאמר "ארבעים יכנו".

פרק כ"ו פסוק ס"ב

ויהיו פקודיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא ניתן להם נחלה בתוך בני ישראל

קשה להבין את הרישא של הפסוק, מה הקשר בין מספר בני השבט ל"כי לא התפקדו"? [רש"י מסביר מדוע נמנו מבן חודש ולא כמו שאר בני ישראל].

י"ל לפי דברי חז"ל האומרים [עיין גם ברמב"ן במדבר ג, יד] שבני לוי במצרים לא היו עבדים, ועליהם לא נאמר הברכה של "כן ירבה וכן יפרוץ", ולכן לא התרבו ששה בכרס אחד, לפי זה אפשר להסביר פסוק זה [לולי דברי רש"י]. שכיון שלא השתעבדו במצרים, לכן לא התברכו בילודה גדולה, ואת זה הפסוק מסביר לנו, מדוע רק שלשה ועשרים אלף, כי לא התפקדו בתוך בני ישראל, איזה בני ישראל? בני ישראל שעליהם נאמר, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם, את בני ישראל, ולא את בני לוי. ובחלק השני של הפסוק יש לומר כפרש"י, שנמנו מבן חודש, כיון שלא ניתן להם נחלה, ממילא לא צריכים להמנות רק מבן עשרים, שהוא גיל של נוחלי הנחלות.

לפי זה מובן מדוע נכתב פעמיים את המילה "כי" בפסוק אחד, כי לפי דברינו הם שני הסברים לשני ענינים שונים.

פרק כ"ז פסוק ט"ז

יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה

רש"י: כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי, שירשו בני את גדולתי, אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע לטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל.

ראשית צריך להבין מה הקשר בין נחלת בנות צלפחד, לבין בקשת משה למנות מישהו במקומו, עוד צריך להבין שמשמע כאן שמשה רבינו רוצה למנות את בניו במקומו, איך אפשר להבין זאת שמשמע כאילו שיש פה ענין אישית ח"ו? גם צריך לדעת האם בני משה גרשום ואליעזר ראויים למשרה כמו שרצה וביקש משה, כגון איש אשר רוח בו וכולי? ובכלל קשה מה הענין ש"ירשו את גדולתי", וכי איזה כבוד זה, הרי נאמר בחז"ל שבני ישראל טרחנין הם סרבנין הם [רש"י בפסוק י"ט], ולמה רצה זאת משה רבינו לבניו?

י"ל שאם מעיינים במקור הדברים במדרש, נראה דברים נוספים שיתרצו את כל השאלות, וזה לשון המדרש רבה [פרשה כ"א ט"ו] "מה ראה לבקש הדבר הזה [יפקוד ה' אלהי הרוחות...] אחר סדר נחלות, אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן, אמר משה הרי השעה שאתבע בה את צרכי, אם הבנות יורשות, בדין הוא שירשו בני את כבודי, אמר לו הקב"ה [משלי כ"ז י"ח] נוצר תאנה יאכל פריה, בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים, והוא פורס את המחצלאות, הואיל והוא שרתך בכל כוחו, כדאי הוא שימש את ישראל, שאינו מאבד שכרו... ומה שאמרת [במדבר ל"ו ז'] ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר, הכבוד אינו זז מבית אביך, שאף יהושע שעומד תחתך לפני אלעזר הכהן יעמוד". עד כאן.

אם כן רואים כאן על פי הנאמר במדרש זה שלא חיפש ענין אישי כלל וכלל, אלא רצה את כבוד בית אביו ושבתו [וכמו שבנות צלפחד רצו את כבוד בית אבא], ולבסוף קיבל זאת, לא רק שאלעזר הכהן שהוא משבטו ובן אחיו ינהיג, אלא גם יהושע בן נון צריך לשאול את ספיקותיו הגדולים את אלעזר הכהן, שישאל לו באורים ותומים, כמו שהבאנו מהמדרש, ובודאי ידע משה שבניו ראויים הם לכל הדברים שביקש שיהיו במנהיג הבא, כמו איש על העדה אשר יצא לפניהם וכדומה, שהרי לא היה מבקש שבניו יתמנו במקומו, אם הם לא היו ראויים לכך, ובודאי זה ענין גדול להיות ממונה על בניו של מקום אפילו שהם סרבנים וכמו שמובא אצלינו [בפסוק י"ח] קח לך את יהושע, ואומר רש"י [בד"ה קח] - קחנו בדברים, אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום, משמע שהוא זכות ומצוה גדולה.

פרק כ"ט פסוק י"ח

ומנחתם ונסכיהם לפרים

רש"י: פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות, ומתמעטים והולכים, סימן כליה היא להם, ובימי המקדש היו מגינים עליהם מן היסורין [סוכה נה:].

עוד דרשה מובאת במדרש [מדרש רבה פנחס (כ"א כ"ב) ובמדרש ר' תנחומא פנחס (ט"ז) על הפסוק - ביום השמיני עצרת] "זהו שאמר הכתוב [תהילים ק"ט ד'] תחת אהבתי ישטונוני ואני תפילה, אתה מוצא בחג ישראל מקריבין לפניך שבעים פרים על שבעים אומות, אמרו ישראל רבון העולמים הרי אנו מקריבין עליהם שבעים פרים והיו צריכין לאהוב אותנו והם תחת אהבתי ישטונוני, לפיכך אמר להם הקב"ה עכשיו הקריבו על עצמכם, ביום השמיני עצרת תהיה לכם".

צריך להבין מה המטרה של הקרבת שבעים הפרים [שהם כנגד אומות העולם], הרי ממה נפשך, אם אנו מקריבים לטובתן של האומות, וכמו שכתוב במדרש שהיו צריכים לאהוב אותנו שזהו לטובתן, אם כן צריך להבין למה מקריבים פחות כל יום בשביל שמתמעטים והולכים [וכמו שמובא אצלינו ברש"י, פסוק ל"ה], ואם אנו מקריבים לרעתן שיתמעטו, אם כן מובן הסיבה שהגויים שונאים אותנו, כי אנו מקריבים שיתמעטו, ואם כן מה טענתם של ישראל על הגויים, שהגויים היו צריכים לאהוב אותנו? [ועיין גם בבראשית פרק ט"ו פסוק י' ברש"י ד"ה ואת הציפור].

וראיתי מפרשים המסבירים שבאמת אנו אוהבים אותם ומתפללים להצלחתם, אך אנו מקריבים בכל יום פחות, כי אנו מתפללים שכוחות הרע שבהם יתמעטו וילכו.

עוד יש לומר באופן דומה, שאנו מתפללים להצלחתם של האומות, אך הם צריכים להתמעט בכמות, כדי שלא ירגישו יותר מידי גדולים וחזקים, ולבסוף זה יופנה נגד עם ישראל, וכמו שנמשלו עם ישראל לכבשה בין שבעים זאבים שלבסוף טורפים אותה.

עוד אפשר לומר, ששאלה זאת היא הספק של המן הרשע, בדברי תלונתו לאחשורוש על עם ישראל שדתיים שונות מכל עם, המובאת בתרגום שני על מגילת אסתר וז"ל "ואנחנו לא נדע אם מקללים אותנו או מברכים אותנו, וקורין אותו חג הסוכות".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com